

Разовій спеціалізованій вченій раді Київського
національного університету технологій та дизайну
ДФ11/2024

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри фінансів

Національного університету «Києво-Могилянська академія»

КУЖЕЛЄВА МИХАЙЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

на дисертаційну роботу Петрівського Олексія Олеговича

на тему: «Економічна інтеграція банків та фінтех-компаній в Україні»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сучасні банки та фінансові компанії у глобальному середовищі функціонують під впливом цифровізації, інтернаціоналізації та інтеграційних процесів і характеризуються інноваційними фінансовими технологіями в міжнародних розрахунках, платіжних системах, формуванні баз даних, поширенні електронних грошей, криптовалют тощо. При цьому трансформація банківської діяльності в умовах розвитку фінтех-сектору передбачає створення нових бізнес-моделей з використанням безконтактних платежів, біометричних технологій та штучного інтелекту, блокчейн, голосових, хмарних та регуляторних технологій, персональної роботизованої допомоги. Стратегічними орієнтирами як для банків, так і для фінтех-компаній є застосування різних варіантів взаємовигідної співпраці шляхом колаборації та інтеграції з метою поліпшення якості та зростання обсягів і різновидів надання фінансових послуг. У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи Петрівського Олексія Олеговича «Економічна інтеграція банків та фінтех-компаній в Україні», спрямована на вирішення наукової проблеми економічної інтеграції банків та фінтех-компаній в Україні, є актуальною.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами і темами

Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темами: «Інтелектуалізація соціально-економічного розвитку в постпандемічному суспільстві» (державний реєстраційний номер 0120U114581), у межах якої здобувачем запропоновано використання диджиталізованих фінансових технологій для забезпечення економічної діяльності банків з урахуванням потреб споживачів фінансових послуг; «Цифрова економіка як передумова структурних, інтеграційних трансформацій вітчизняних бізнес-процесів в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0119U103116) – здобувачем розроблено механізми взаємодії банків та фінтех-компаній для надання клієнтам цифрових послуг із використанням інноваційних фінансових інструментів і платформ.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Петрівським О. О. у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та достовірними. Зміст та структура дисертації відповідають предмету дослідження.

Обґрунтованість наукових результатів, висновків та рекомендацій забезпечується використанням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, фундаментальних положень економіки та фінансів. При проведенні дисертаційного дослідження використані наступні методи: узагальнення та наукової абстракції (для поглиблення понятійно-категоріального апарату процесів економічної інтеграції та теоретичного узагальнення різних підходів до розвитку фінансової системи); аналізу і синтезу (для виявлення причинно-наслідкових зв'язків між розвитком фінтех-сектору, банківського сектору та динамікою соціально-економічного розвитку України);

емпіричні методи наукового пізнання (для обґрунтування уподобань споживачів фінансових послуг та вибору ними обслуговуючої компанії, платформи, застосунку); методи порівняльного, факторного, статистичного, економічного аналізу (для дослідження економічної діяльності банків і фінтех-компаній); методи Дельфі та SWOT-аналізу, експертні методи (для ідентифікації конкурентних переваг банків, визначення сильних, слабких сторін, можливостей і загроз економічної інтеграції банків та фінтех-компаній); систематизації, композиції та декомпозиції, моделювання (для розробки інтеграційної моделі банківської екосистеми); наукового прогнозування та планування (для розробки пріоритетних напрямів економічної інтеграції банків і фінтех-компаній в Україні). Екосистемний підхід використано для побудови інтеграційної моделі банківської екосистеми України.

Автором використано значний масив інформаційних матеріалів, у тому числі наукових праць українських та іноземних учених, нормативних та законодавчих актів, статистичних даних, аналітичних, експертних та прогнозних матеріалів національних та міжнародних інституцій.

Обґрунтованість наукових положень висновків та рекомендацій підтверджується їхньою апробацією на наукових заходах. Основні положення та висновки дисертації доповідалися й одержали схвалення на шести міжнародних та одній всеукраїнській науково-практичній конференції, міжнародному симпозіумі.

4. Наукова новизна одержаних результатів

Основними здобутками, що становлять наукову новизну дисертаційного дослідження є наступні.

У дисертаційній роботі вперше розроблено інтеграційну модель банківської екосистеми, основою якої є економічна інтеграція банків та фінтех-компаній на трьох рівнях: перший – банк, ядро моделі, що надає традиційні банківські послуги, послуги цифрового, відкритого банкінгу та інші фінтех-

послуги; другий – кредитні, платіжні фінтех-компанії та фінтех-аналітики Big Data, що діють у колаборації з банками, на договірних (партнерських) засадах та на умовах аутсорсингу; третій – глобальні і міжнародні банківські та фінтех-інституції.

Автором удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат економічної науки, що дозволило сформулювати визначення інтеграційної банківської екосистеми як системи, що взаємопов'язує фінансові установи, фінтех-компанії, регуляторні інституції, споживачів банківських і фінансових послуг, об'єднаних навколо банку, та функціонує на основі цифрових технологій та платформ, усталених правил і норм в інтегрованому глобальному просторі;

– теоретико-методичні положення щодо використання екосистемного підходу як прогресивного теоретичного напрямку та засобу практичної реалізації економічних відносин в умовах становлення цифрової економіки та динамічного впровадження фінансових технологій, що дає можливість створювати, масштабувати, обслуговувати та управляти системами для підтримання їх цілісності, структурованості, функцій та цінностей на основі взаємодії, інтеграції і колаборації банків та фінтех-компаній;

– прикладні механізми надання фінансових послуг, формування клієнтоорієнтовної продуктової пропозиції, формату і каналу комунікацій та роботи з клієнтами, що сприяє досягненню високих стандартів якості й реалізації корпоративних цінностей банку з урахуванням воєнного стану в Україні та умов дистанційного цифрового обслуговування споживачів банківських і фінансових послуг;

– науково-прикладні підходи до визначення економічної вигоди від інтеграції банків та фінтех-компаній для споживачів фінансових послуг, бізнесу, держави, банків та фінтех-компаній, на основі яких визначено ефективність такої інтеграції: а) для споживачів – професіоналізм персоналу, довіра до банків, якість надання послуг, скорочення трансакційних витрат; б) для банків та фінтех-компаній – масштабування і капіталізація, зростання прибутку, нарощування

клієнтської бази, диверсифікація фінансових послуг, скорочення трансакційних витрат; в) для держави – економічний ефект: зростання ВВП, фінансової стійкості, стабільності і безпеки; соціальний ефект: зростання зайнятості в галузі, задоволення потреб споживачів; цифровий ефект: формування безготівкової економіки, зростання диджиталізованих фінансових послуг.

У дослідженні набули подальшого розвитку:

– методичні підходи до надання банками якісних, безпечних і доступних фінансових послуг в інтересах споживачів на засадах підвищення їх фінансової грамотності, удосконалення операцій з використанням платіжних карток, які на відміну від існуючих, спрямовані на зростання безготівкової економіки за рахунок розвитку електронної комерції, впровадження цифрової валюти та фінтех-рішень у банківську діяльність;

– оцінювання конкурентних переваг, недоліків та чинників впливу на інтеграційні процеси на ринку фінансових послуг, що полягає у застосуванні когнітивного моделювання для визначення чинників та імпульсів до інтеграції банків та фінтех-компаній. Це дозволило, на основі виявлення керуючих чинників (економіко-політичне становище, інфляція, регулювання й нагляд, диджиталізація фінансового сектору) та чинників-індикаторів (капіталізація банків, асортимент фінансових послуг, безготівкові розрахунки, кваліфікованість персоналу, фінтех-рішення, довіра клієнтів, клієнтська база), визначити імпульси впливу керуючих чинників на досягнення цільового стану банківської екосистеми;

– обґрунтування перспективних напрямів діяльності банків та фінтех-компаній на інтеграційній основі у сфері споживчого кредитування, платежів та переказів, обслуговування бізнесу, банківського ритейлу, управління рахунками, що дозволяє диверсифікувати, підвищити кількісні і якісні показники надання диджиталізованих фінансових послуг з використанням цифрових застосунків і платформ, мобільних сервісів, блокчейн, великих даних, інтерфейсів та штучного інтелекту.

5. Практичне значення результатів дослідження

На практичному рівні у дисертаційній роботі автором розроблено науково обгрунтовані рекомендації щодо економічної інтеграції банків і фінтех-компаній, зокрема:

1) удосконалено механізми надання фінансових послуг, формування клієнтоорієнтовної продуктової пропозиції, формату і каналу комунікацій та роботи з клієнтами на основі високих стандартів якості й корпоративних цінностей банку з урахуванням воєнного стану та умов дистанційного обслуговування фізичних осіб України (ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК»);

2) визначено стратегічні напрями розвитку банків і фінансових компаній в умовах трансформації фінансового ринку, що дозволить забезпечити його довгостроковий розвиток, а також сприятиме підвищенню фінансової стійкості банківського сектору країни (ТОВ «Незалежна група макроекономічного аналізу та прогнозування «Огляд економіки України»);

3) розроблено заходи, спрямовані на стимулювання інновацій на фінансовому ринку, формування якісних і доступних фінансових послуг в інтересах споживачів на засадах підвищення їх фінансової грамотності, удосконалення операцій з використанням платіжних карток та формування імперативів безготівкової економіки (Української асоціації фінтех та інноваційних компаній).

Основні теоретичні результати й науково-практичні рекомендації автора впроваджено в освітній процес Київського національного університету технологій та дизайну при викладанні дисциплін «Економіка для бізнесу» та «Макро-, мікроекономіка».

6. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Результати дослідження, його наукова новизна у повній мірі відображені в публікаціях автора. За результатами дослідження опубліковано 17 наукових

праць, у тому числі: одна стаття – у виданні, що входить до наукометричної бази Web of Science; чотири статті – у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; вісім публікацій – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій; чотири публікації, які додатково відображають результати дослідження.

Петрівським О. О. дотримані вимоги пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

7. Відсутність порушення академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є достатнім.

8. Дискусійні положення та зауваження

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. У першому розділі (п. 1.1. «Екосистемний підхід до взаємодії банків і фінансових компаній в економічній системі», с. 25-39) автором недостатньо уваги приділено вивченню фундаментальних положень теорії фінансів та понятійно-категоріального апарату, який використовується як базис дослідження проблематики інтеграції банків та фінтех-компаній.

2. Глобальним трендом розвитку фінансових систем в умовах диджиталізації є поширення криптовалют як платіжного засобу (с. 39). Сучасні фінтех-компанії активно впроваджують цифрові платформи та додатки у сфері обігу криптовалют (с. 80-84). Тому в дисертації доцільно було б проаналізувати

та надати авторські пропозиції щодо такого напрямку фінансової діяльності, зокрема використання криптогаманців, криптовалютних розрахунків тощо.

3. Викладаючи матеріал підрозділу 2.1 автор наголошує на тому, що активне кредитування в Україні прогнозовано розвиватиметься відповідно до світових тенденцій, і переважна більшість кредитів оформлюватиметься не в традиційних банках, а у фінтех-сервісах (с.69-80). Однак, вважаємо, що автору доцільно було б детальніше дослідити вплив воєнного стану в Україні на національні тенденції розвитку фінтех-компаній.

4. Автором досліджено вплив регулятора фінансового сектору на процеси інтеграції банків та фінтех-компаній і зроблено висновки щодо необхідності вирішення проблеми надмірної зарегульованості банківської системи у наданні фінансових послуг відносно фінтех-компаній, що надає останнім конкурентні переваги (с.140-148). Однак, конкретного механізму вдосконалення регулюючих та наглядових норм і правил не запропоновано.

5. У третьому розділі (п. 3.3. «Формування та перспективи впровадження інтеграційної моделі банківської екосистеми», рис. 3.11, с. 159) запропоновано напрями та актуалітети розвитку фінансового ринку на засадах диджиталізації. Водночас, у роботі не знайшли належного відображення питання щодо практичного застосування зазначених пропозицій автора.

Наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості й достовірності основних положень дисертації.

9. Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Петрівського Олексія Олеговича на тему: «Економічна інтеграція банків та фінтех-компаній в Україні» є завершеним, цілісним науковим дослідженням, виконана на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне й практичне значення.

Дисертація «Економічна інтеграція банків та фінтех-компаній в Україні» відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам, викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Петрівський Олексій Олегович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри фінансів

Національного університету

«Києво-Могилянська академія»

М. О. Кужелєв

